

ठाणे, पुणे, नाशिक, धुळे, नंदूरबार,
जळगांव, अहमदनगर, नांदेड, यवतमाळ,
गडचिरोली, चंद्रपूर व अमरावती या
जिल्ह्यातील आदिवासी कुटुंबाच्या
परसबागेत फळझाड व भाजीपाला
लागवडीची योजना सन २०१२-१३ मध्ये
राबविण्यास प्रशासकिय व वित्तीय मान्यता
देणेबाबत

महाराष्ट्र शासन
कृषी, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग
शासन निर्णय क्र. फल्यो २०१२/प्र.क्र. १७१/९ अ
मंत्रालय विस्तार, मुंबई ४०० ०३२
तारीख: २६ मार्च, २०१३.

वाचा

- १) शासन निर्णय क्रमांक: सम क्रमांक दिनांक १४ ऑगस्ट, २०१२.
- २) संचालक फलोत्पादन, कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांचे पत्र क्रमांक- कृषिआ/ फलो-२/ प्र.क्र.०८/१२४/२०१३, दिनांक १५ जानेवारी, २०१३

प्रस्तावना

राज्यातील १२ जिल्ह्यांतील आदिवासी भागातील कुपोषणाचे प्रमाण कमी करण्याच्या उद्देशाने पौष्टिक आहार निर्माण करण्यासाठी आदिवासी कुटुंबाच्या घराभोवती असलेल्या परसबागेत विशिष्ट भाजीपाला व फळांची निवड करून लागवड करण्यास प्रोत्साहन देण्याची फळझाडे व भाजीपाला पिकाची योजना राज्यात सन २००३-०४ पासून राबविण्यात येत आहे. राज्यात आदिवासी भागात कुपोषणाचे प्रमाण जास्त असल्याने त्यांचे आहारात जीवनसत्त्व व इतर आवश्यक पोषकद्रव्ये उपलब्ध होण्याच्या हेतूने या कुपोषित भागासाठी पौष्टिक आहार योजना तयार करण्यात आली आहे. परसबागेत उपयुक्त फळे व भाजीपाल्याचा समावेश करून आहार अन्नद्रव्याच्या दृष्टीने परिपूर्ण करता येणे शक्य होईल. यास्तव राज्यातील १२ जिल्ह्यातील आदिवासी भागातील कुपोषणाचे प्रमाण कमी करण्याच्या उद्देशाने पौष्टिक आहार निर्माण करण्यासाठी आदिवासी कुटुंबाच्या घराभोवती असलेल्या परसबागेत विशिष्ट भाजीपाला व फळांची निवड करून लागवड करण्यास प्रोत्साहन देण्याची फळझाडे व भाजीपाला पिकाची योजना राबविण्यात येत आहे. सदर योजना राबविण्याकरिता लागवडीचे उद्दिष्ट, लाभार्थी निवड, लावावयाची फळझाडे/भाजीपाला, लाभ द्यावयाचे साहित्य व सामुग्री पुरवठा, अंमलबजावणी करणारी यंत्रणा, लाभार्थी प्रशिक्षण, संनियंत्रण, आढावा व मूल्यमापन आणि

योजनेअंतर्गत तपासणीचे निकष इ. संदर्भाधीन दिनांक १६ सप्टेंबर, २०११ च्या शासन निर्णयाने विहित केलेले आहेत. सदर योजनेकरिता शासन निर्णय सम क्रमांक दिनांक १४ ऑगस्ट, २०१२ अन्वये रु. १५.०० लाख (अक्षरी- रुपये पंधरा लाख फक्त) इतकी रक्कम वितरित करण्यात आली आहे. या योजने करिता सन २०१२-१३ या आर्थिक वर्षात रु. २०.०० लक्ष इतकी तरतूद करण्यात आली आहे. त्यापैकी ७५% निधी वितरीत करण्यात आला असून शासन परिपत्रक वित्त विभाग १४ जानेवारी, २०१३ योजनाअंतर्गत खर्चासाठी ८० टक्क्याच्या मर्यादेत रु. १.०० लक्ष इतकी शिल्लक तरतूद वितरीत करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधिन होती.

शासन निर्णय

राज्यातील ठाणे, पुणे, नाशिक, धुळे, नंदूरबार, जळगांव, अहमदनगर, नांदेड, यवतमाळ, गडचिरोली, चंद्रपूर व अमरावती या जिल्ह्यातील आदिवासी कुटुंबाच्या परसबागेत फळझाड व भाजीपाला लागवडीची योजना सन २०१२-१३ मध्ये राबविण्याकरिता रुपये १.०० लाख (रुपये एक लाख फक्त) इतकी रक्कम खर्च करण्यास शासन मान्यता देण्यात येत आहे. दिनांक १६ सप्टेंबर, २०११ च्या शासन निर्णयात विहित केलेल्या पद्धतीनुसार सदर खर्च करण्यात यावा.

२) संचालक, फलोत्पादन, कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे हे सदर रक्कमेचे आहरण व संवितरण अधिकारी राहतील. मंजूर निधीचे संबंधित जिल्ह्यांना संगणकीय अर्थसंकल्प वितरण प्रणालीद्वारे वितरण करण्यास त्यांना प्राधिकृत करण्यात येत आहे. वित्त विभागाने वेळोवेळी दिलेल्या सुचनांचे काटेकोरपणे अवलंब करण्यात यावा. तसेच, आदिवासी कुटुंबामध्ये कुपोषणाचा प्रश्न मोठ्या प्रमाणावर असल्याने विशेष बाब म्हणून ज्या जिल्ह्यातील सर्व आदिवासी शेतकऱ्यांना या योजनेचा यापुर्वी लाभ दिलेला आहे, अशा जिल्ह्यामध्ये ज्या आदिवासी शेतकऱ्यांनी या योजनेमध्ये पुर्वी लाभ घेतलेला आहे त्यांना चक्रीय पद्धतीने किमान ५ वर्षांच्या कालावधीनंतर पुनश्च लाभ देण्यात यावा..

३) या योजनेसाठी होणारा खर्च रु. १ लाख (रु. एक लाख फक्त) सन २०१२-१३ या वर्षाकरीता मंजूर व अर्थसंकल्पीत केलेल्या तरतुदीनुसार खालील लेखाशिर्षातून भागाविण्यात यावा.

"मागणी क्र. डी-३,

२४०१-पीक संवर्धन,

११९, बागायती व भाजीपाला पिक

(०१) (२७) आदिवासी जिल्ह्यात परसबाग योजना (२४०१ ३६५४)

३३ अर्थसहाय्य."

४) हे आदेश आदिवासी विभाग, नियोजन विभाग व वित्त विभागाच्या मान्यतेने व वित्त विभागाच्या अनौपचारिक संदर्भ क्रमांक १२१/१३/व्यय-१, दि. २५ मार्च, २०१३ च्या अन्वये निर्गमित करण्यात येत आहे.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०१३०३२९१२४६५५५६०१ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करुन काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

दि.आ. राऊळ

कक्ष अधिकारी, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. सर्व विधानसभा/परिषद सदस्य.
२. मा.प्रधान सचिव, कृषि व पदुम विभाग, मंत्रालय मुंबई
३. आयुक्त कृषि, कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे. (१० प्रती)
४. व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र कृषि उद्योग विकास महामंडळ, मुंबई
५. फलोत्पादन संचालक, कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे. (१० प्रती)
६. सर्व विभागीय आयुक्त,
७. सर्व जिल्हाधिकारी,
८. व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र लघु उद्योग विकास महामंडळ, मुंबई
९. व्यवस्थापकीय संचालक, महाराष्ट्र राज्य पणन महामंडळ, पुणे
१०. सर्व विभागीय कृषि सहसंचालक,
११. सर्व जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी,
१२. सर्व उपविभागीय कृषि अधिकारी
१३. ग्रंथपाल, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय ग्रंथालय, विधान भवन, मुंबई (२ प्रती)
१४. महालेखापाल-१-२(लेखा व अनुज्ञेयता) (लेखा व परिक्षा), महाराष्ट्र, मुंबई/नागपूर.
१५. सर्व मंत्रालयीन विभाग
१६. सर्व कार्यासने कृषि व पदुम विभाग.
१७. माहिती व जनसंपर्क संचालनालय (प्रसिध्दिसाठी)
१८. मा.लोक आयुक्त / मा. उ पलोकआयुक्त, नवीन प्रशासकीय इमारत, मुंबई ३२.

१९. पुणे महानगर नियोजन समिती, विभागीय आयुक्तालय आवार निवाडा शाखा, पहिला मजला, पुणे-१.
२०. निवडनस्ती